

DAP DEVENTER ARCHITECTUUR PRIJS

Winnaar en slotwoord
Na het bezoek aan de projecten werd er over vier projecten nog geruime tijd nagepraat: De Kop Handelskade, de werkplaats Spacecowboys, de Hobbemastraat en De Uiterwaarden. Stuk voor stuk opvallend genoeg in zijn soort en mooie aanwinsten voor de stad Deventer. De Kop steekt letterlijk zijn hoofd flink boven het maaiveld uit. Met een stevig silhouet en programma wordt hier de toon gezet voor meer inbreiding in de vorm van hoogbouw. Ook de Spacecowboys zijn met hun eigenzinnigheid en aanstekelijke energie een voorbeeld voor andere initiatiefnemers in de stad. Just do it! De Hobbemastraat verraste als vriendelijk en pretentieloos inbreidingsproject, waar het bij 'vriendelijke verstedelijking' om draait. En dan De Uiterwaarden. Eigenlijk het enige project waar (bijna) alles klopt en waarbij het eindresultaat een echt gesamtkunstwerk is geworden.

Uiteindelijk kan er maar één winnaar zijn. Bij De Uiterwaarden is naast een compliment aan het adres van de architect ook veel lof toe te bedelen aan de opdrachtgever en de bouwer. Tijdens onze rondleiding werd de uitvoerder, Rutger van bouwbedrijf Nikkels, zelfs met naam en toenaam genoemd. Dat zegt iets over de samenwerking, het onderlinge vertrouwen en het wederzijdse respect, die ongetwijfeld onontbeerlijk zijn geweest voor deze geslaagde humane architectuur. Daarbij is het project ook zorgvuldig ingebed en goed in relatie gebracht met zijn omgeving. Het is deze totale kwaliteit, deze energie en dit architectonisch resultaat die de jury uit Arnhem wil belonen. **Daarom is De Uiterwaarden in onze optiek unaniem de terechte winnaar van de Deventer Architectuurprijs 2026.**

Hoewel niet bezocht, wil de jury nog de aandacht vestigen op één specifiek project. Een gebouw dat in de opinie van de jury niet zozeer iets toevoegt aan de identiteit van Deventer, maar dat wel een schoolvoorbeeld is voor hoe we in Nederland om zouden kunnen gaan met onze bestaande naoorlogse schoolvoorraad. Geen sloop-/nieuwbouw omdat een object boekhoudkundig is afgeschreven, maar een nieuw leven door liefdevolle verduurzaming en renovatie, waarmee de rijkdom van bestaande gebouwen weer toekomstbestendig gemaakt wordt. Om die reden willen wij graag de Rythmeen in Bathmen hier expliciet benoemen.

Tot slot een hartenkreet. Deventer staat voor een grote verstedelijkings- en verdichtingsopgave. Er liggen kansen genoeg, maar er is wel werk aan de winkel. Bedenk wat het minder parkeren op maaiveld al kan opleveren aan ruimte voor groen, verblijf en hoogwaardige buitenruimtes. Deze opgave vraagt echt om sterker opdrachtgeverschap van zowel gemeente als initiatiefnemers voor gebouw én omgeving.

Juryleden Deventer Architectuurprijs 2026:
Liesbeth van Asten, oud-directeur-bestuurder Volkshuisvesting
Bart Schoonderbeek, algemeen directeur Schipper Bosch
Arthur Borst, ontwikkelmanager gemeente Arnhem
Claire Oude Aarninkhof, zelfstandig landschapsarchitect
Jan Eiting, landschapsarchitect bij Buro Harro
Addy de Boer, NEXIT Architecten
Peter Groot, Hoogte 2 Architecten

Lees meer over de jury op deventerarchitectuurprijs.nl

Voor de verantwoording is het goed te melden dat één jurylid als medewerker van Buro Harro betrokken was bij het landschapsontwerp van het project De Uiterwaarden. Hij heeft niet meegedaan aan de beraadslagingen over dit project en heeft bij zijn keuzes dit project buiten beschouwing gelaten.

Juryrapport Deventer Architectuurprijs 2026

De jury voor de Deventer Architectuurprijs 2026, bestaande uit architecten, landschapsarchitecten en opdrachtgevers, is dit jaar samengesteld uit het netwerk van CASA, Centrum voor Architectuur en Stedenbouw Arnhem.

Deventer is een eigenzinnige middelgrote stad met een centrumfunctie voor de regio Salland. Het is ook een typische Hanzestad, met een idyllisch bewaard gebleven middeleeuws stadscentrum en fraai gesitueerd aan het landschap van de IJssel.
De huidige stad is volop in ontwikkeling en worstelt hierbij ook met haar groeistuipen. De gemeente wil de woningbouw flink versnellen met zo'n 700 nieuwe woningen per jaar. Dat vraagt om visie en regie. Waar kan de stad op inzetten, en hoe blijft het karakter van de stad hierbij overeind?

Rondeel heeft dit jaar alle stadsmakers uitgedaagd om aan de slag te gaan met liefde voor de stad, met vakmanschap, met sociale waarden en met 'vriendelijke verstedelijking', het jaarthema van het Deventer architectuurcentrum, en dit alles het liefst binnen de bestaande stadsgrenzen te realiseren.

Met deze bespiegeling en oproep in gedachten kwam de jury op 8 oktober bijeen voor een algemeen oriënterende fase om uit de 19 inzendingen een shortlist samen te stellen met de meest in het oog springende en inspirerende projecten van de afgelopen twee jaar. Het viel de jury op dat de productiviteit in Deventer best hoog ligt, met zeer uiteenlopende projecten van wisselende betekenis en kwaliteit.
De jury stelde zichzelf een drietal specifieke vragen:

- Wat voegt het project ruimtelijk en programmatisch toe aan het DNA van Deventer?
- Hoe is het object landschappelijk en/of stedenbouwkundig in relatie gebracht met zijn omgeving en met aandacht voor de (openbare) buitenruimte?
- Toont het project lef of urgentie en is het gebaseerd op een actueel duurzaam gedachtengoed?

Uiteindelijk werden er op 15 oktober tijdens een zonovergoten herfstdag zeven projecten bezocht. Hierna worden deze zeven projecten in volgorde van het bezoek kort besproken. Daarna volgt nog een slotwoord met bekendmaking van de winnaar.

Rondeel
Architectuurcentrum • Deventer
www.rondeeldeventer.nl

De Kop Handelskade

Als je het over lef hebt, is de ontwikkeling De Kop Handelskade daar zeker een goed voorbeeld van. Ingeklemd tussen het spoor en de centrumring met zijn kantorengordel wordt hier een stevig programma en een gewaagde schaalsprong geïntroduceerd. Met een combinatie van wonen, werken, leren en horeca brengt deze hoogbouw nieuwe identiteit voor het stadssilhouet van Deventer. De jury heeft veel waardering voor dit lef en ook voor de keuze voor een zorgvuldige baksteenarchitectuur, hoewel de interieurafwerking wel wat karig is voor dit luxe segment.

Het project roept ook de nodige vragen op. Het uitzicht is groots, maar hoe gaat het werken op het maaiveld? De stevig aangezette inrichting van de buitenruimte tussen de bouwblokken belooft veel traffic van voetgangers, maar de route lijkt tegelijkertijd van niets naar nergens te leiden. Althans op dit moment. Is daar ook verkeerskundig wel eens over nagedacht? De architect heeft het over een aansluiting met diepe neggen en bloembakken, maar daar red je het niet mee aan deze drukke doorgaande weg. Ook is de gevelzijde gericht op het spoor echt een achterkant gebleven. Het meest in het oog springend was hier het gele bordje in de onderdoorgang naar de parkeerplaats: ‘Adviesroute bij harde wind: Om bebouwing langs de Brinkgreverweg’. Tja, hoogbouw heeft ook uitdagingen, waarbij extra aandacht voor de aansluitende openbare ruimte onontbeerlijk is. Het is afwachten of deze bouwkundig opgeloste woningbouw de gevraagde ‘schakel’ naar de binnenstad gaat vormen.

Pikeursbaan

Van een heel andere maat en schaal is de inbreiding met optopping van een getransformeerd kantoorpand aan de Pikeursbaan. Vanuit De Kop Handelskade was dit project al mooi van bovenaf zichtbaar en toonde zich als inbreidingspuzzel tussen de restruimtes rondom de kantoorgebouwen uit de jaren ’70 en jaren ’80 van de vorige eeuw.

Er is waardering voor het duurzaam hergebruik van dit bestaande kantorencluster met een prettig aanvoelende korrelgrootte. En betaalbare huur is ook een pluspunt. Helaas konden we de duplexoptopping niet vanbinnen bekijken, maar daarentegen werden we hartelijk ontvangen door een studentenkoppel in hun kleine huurappartement. Zij studeert in Utrecht, hij in Enschede. Deventer als scharnier tussen twee grote studentensteden. Interessant. Was het niet de bisschop van Utrecht die in het verleden ook over de IJssel naar Deventer vluchtte als het hem in Utrecht te heet onder de voeten werd?

Helaas gaat het hier ook mis op het maaiveld. Want waar wonen deze bewoners eigenlijk? Op een parkeerplaats? We hopen dat de aansluiting op het maaiveld nog wordt aangepakt, maar vrezen het ergste. Op het afwerkingsniveau en de detaillering valt ook nog wel het nodige aan te merken en de algemene verkeersruimten doen wat armoedig en liefdeloos aan. Jammer, want dit soort projecten verdienen simpelweg veel meer aandacht en zorgvuldigheid.

Thuis aan de Welle

Aan deze inbreiding en transformatie aan de IJsselkade ging ruim 120 jaar bouwgeschiedenis vooraf. Wat ooit begon als twee statige villa’s, met daarachter vier aansluitende herenhuizen aan de Noordenbergsingel, groeide uit tot een cluster van kantoren die recentelijk weer werd omgebouwd tot woningen.

Aan het huidige plan is ook nieuwbouw toegevoegd, waarmee in maat en schaal aansluiting is gezocht bij de bestaande rij herenhuizen. Onder een stoer overbruggend volume tussen oud en nieuw is een verrassend doorzicht gecreëerd voor licht, lucht en ruimte. Als gemeenschappelijke tuin op een ondergrondse parkeerbak pakt dit echter allemaal wat te krap uit om echt goed te kunnen functioneren als collectieve binnentuin. De jury waardeert de stedenbouwkundige opzet van het plan als ensemble van oud en nieuw, maar merkt ook op dat de complexiteit van het geheel een valkuil is geweest voor de uitwerking en realisatie. Door het ontbreken van visie en goed opdrachtgeverschap is het project een aaneenschakeling van in onvoldoende samenhang opgeloste complexiteit. In een periode van sterk stijgende bouwkosten is het vele maatwerk funest geweest voor de kwaliteit op detailniveau. Het feit dat de architecten niet werden betrokken bij de uitvoering heeft hierbij ook niet geholpen. Sommige bouwkundige aansluitingen zijn erg rommelig of ronduit slecht uitgevoerd. Gelukkig is het binnen in de appartementen goed toeven. De lokale pensionado’s die wij spraken wonen er sinds kort met veel plezier.

Werkplaats Spacecowboys

Deze nieuwe werkplaats is de thuishaven van twee beeldend kunstenaars die eerder al hun sporen verdienden met placemaking in het Deventer Havenkwartier. Dit keer hebben de heren in samenwerking met hun architect een eigen ‘clubhuis’ gerealiseerd op het in onze opinie wat onduidelijk bestemde bedrijventerrein van de voormalige gasfabriek. We werden in deze werkplaats aan de dijk ontvangen met koffie en koek en er werd enthousiast verteld over de verschillende functies van het bouwwerk, over het ontwerpproces en over de relatie met de stad en de toevallige passanten. Dit enthousiasme werkt erg aanstekelijk en het project is dan ook vooral een goed voorbeeld voor anderen. Het laat zien hoe een particulier initiatief met al zijn positieve energie en eigenzinnigheid een lichtend voorbeeld kan zijn voor andere initiatiefnemers en ondernemers in de stad Deventer.

Je kunt je natuurlijk wel afvragen of een industriële stalen doos met PIR-sandwichpanelen en een extra (esthetische) houten omtimmering uit de Elzas duurzaam is, want zo wordt het wel gepresenteerd. En is dit nu het decor van een Amerikaanse Barn of van een industrieloods met daklantaarn als verwijzing naar de historie van de voormalige gasfabriek?

Maar linksom of rechtsom, het levert een aantrekkelijk architecturaal beeld op en het plezier van het hands-on maken spat ervan af. Logisch ook, want het zijn ervaren beeldmakers. Of het genoeg is voor een architectuurprijs is de vraag, maar deze Spacecowboys zijn sowieso al beloond met een fenomenaal uitzicht op de landschappelijke prairie van de IJssel.

Woningen Hobbemastraat

Dit sloop-/nieuwbouwproject, dat fungeert als overgang van de naoorlogse wijk Zandweerd naar het recente uitbreidingswijkje Tuinen van Zandweerd, verdient met recht het predicaat ‘vriendelijke verstedelijking’. Hier werden vier voormalige portiekflats vervangen door nieuwbouwblokken met een duurzaamheidsstandaard die je mag verwachten tegenwoordig.

Het knappe is echter dat je amper opmerkt dat hier een behoorlijke verdichting heeft plaatsgevonden. Op exact dezelfde footprint zijn maar liefst 25 nieuwe woningen toegevoegd (van 54 naar 79 appartementen). Hierbij is het voormalige licht hellende zadeldak vervangen door een vierde bouwlaag met plat dak. Door een verhoogde dakopstand zijn de zonnepanelen en de buitenunits van de warmtepompen niet zichtbaar. De jury heeft veel waardering voor de zorgvuldige aandacht die is besteed aan verfijningen en ornamentiek in het zandgele metselwerk. De bouwblokken krijgen hiermee een gevarieerder uiterlijk en ook de afgeronde balkons dragen bij aan de vriendelijke uitstraling.
Hoewel er ook aandacht is besteed aan natuurinclusiviteit (o.a. met geïntegreerde nestkasten en gevelgroen) blijft de buitenruimte helaas wat achter in het geheel. Hier doen vooral de bestaande bomen in de omgeving het werk. De nieuw aangelegde paden en omzomingen doen wat armoedig aan en de groene spaties tussen de gebouwen zijn grotendeels ingewisseld voor parkeerplaatsen. Al met al laat de openbare buitenruimte nog wel wat te wensen over. Het goede nieuws is dat dit alsnog opgepakt zou kunnen worden!

De Uiterwaarden

Aan de noordoostkant van de Tuinen van Zandweerd, ingeklemd tussen het Sportpark en de Jan Luykenkolk, heeft de zorgorganisatie Parabool een prachtig nieuw onderkomen gerealiseerd. Dit nieuwe gebouw biedt een plek aan het servicebureau, én de dagbesteding voor cliënten met een verstandelijke beperking kan hier plaatsvinden. Bij de entree is het direct duidelijk. Hier wordt niet alleen met veel liefde en zorg gewerkt; ook aan het gebouw is met veel liefde en zorg gewerkt. Het natuurlijke materiaalgebruik, de verfijnde detaillering in hout- en metselwerk, het sfeervolle interieur; alles klopt hier. Nou ja, bijna alles. De planten die fungeren als roomdivider blijken helaas van plastic.

Door het nieuwe bouwvolume wat noordwaarts op te schuiven (buiten het bouwvlak) werd de relatie met de omgeving en het zicht op de Jan Luykenkolk versterkt. Een slimme zet, omdat hiermee aan de (relatief verborgen) zuidkant ruimte ontstond voor een parkeerkoffer, waardoor parkeerbewegingen bij de entree van het complex werden vermeden. Eenvoudig en doeltreffend! Het programma is slim en praktisch georganiseerd, waarbij de dagbestedingsruimten aan de luwe prikkelarme zuidwestgevel zijn gesitueerd, terwijl de kantoren uitkijken op de Brederolaan, grenzend aan de noordoostgevel. In het hart daartussen bevindt zich een lineaire strook met verkeersruimte en serviceruimte. Deze structuur is glashelder en het werkt fantastisch.

Zowel op maaiveldniveau als op de verdieping is voorzien in buitenruimte die zorgvuldig in relatie is gebracht met de activiteiten binnen in het gebouw. Zeker de dakterrassen op beide koppen van het gebouw zijn hierbij een mooie aanvulling die ook architectonisch gezien fraai uitpakken.

Etty Hillesum Lyceum de Marke

Het bezoek aan scholengemeenschap Etty Hillesum Lyceum de Marke komt duidelijk te vroeg. Helaas was het muisstil en volledig uitgestorven toen wij het net opgeleverde gebouw betraden.

Herfstvakantie! Maar dat was niet de enige reden dat we te vroeg waren. Dit gebouw is in zijn volledige functioneren pas goed te beoordelen als de realisatie van de buitenruimte, waarin het complex ingebed moet worden, daadwerkelijk gereed is.

Dit landschappelijke plan is nu namelijk nog volop in uitvoering; er wordt zelfs nog omringende bebouwing voor gesloopt.

We komen de school binnen via een onduidelijke entreeruimte met een laag plafond en lockers. De ruimte voor de conciërge is wat weggestopt. Erg jammer, want de algemene verkeersruimte en de aula die hierop aansluiten zijn juist zeer genereus en ruimtelijk. Compleet met tribunetrap en podium zal deze royale lichthal zich naast zijn energetische functie ook prima lenen voor flexibel gebruik. Hierbij is ook aan de akoestiek gedacht, wat wel eens anders is. Vanuit de aula bereiken we via een ‘stadionachtige’ groene trap de werkplaatsen aan de achterzijde. Dat had in onze optiek wel wat subtieler gemogen. Deze verkeersruimte roept nu zelfs agressie op. Zonder leerlingen is het sowieso erg ongezellig hier, en het uitzicht op de tijdelijke ‘Berlijnse muur’ helpt ook niet echt. We zijn te vroeg.

Ons advies is om het project in al zijn volledigheid, dus compleet met publieke promenade langs de werkplaatsen en een bruisende leerlingenpopulatie, opnieuw in te brengen voor de prijs in 2028.